

1322-23: *Pennaquila* (*BABL* IV, 148); aprovació de Jaume II, d'una donació per Bernat Sarrià de les seves possessions en terme de *P.* a l'Infant En Pere (*El Arch.* IV, 319); 1323; *Penaquila* (*CoDoACA* XXXIX, 354); 1327: *Pennaquila* (ib. p. 433); 1414: *Penagujla* 5 (Ed. Julià, *BRAE* VII, 329).

SSiv. 339 diu que s'hi han trobat dues inscripcions aràbigues, i trobades en els voltants restes romanes i altres arqueològiques, fins monedes ibèriques.² Que des de la Conquesta fou cristiana, i el 1280 ja amb 10 capellà propi; es pinta un retaule per a la seva església el 1349; i fins a 1435 pertanyien a la seva parròquia *Alcoleja, Ares, Benifallim i Beniafé*, llavors desmembrades. Ja no figura en els censos de moriscos del S. XVI, i Reglà li troba 200 cases de cristians vells, 15 que tributen només al Rei (p. 112). *Biblgr.* en *Lz. Vargas*, 1774, 2133.

ETIM. És natural, i el que s'acudirà a tot estudiós (*AlcM* etc.), que vingui d'un ll. PINNA AQUILAE 'penya d'Àguila': admetent que el singular en un nom així 20 es pogué pendre en sentit genèric 'conjunt de penyalars freqüentats o sotjats per les àguiles': bé convé això a aquella vall, una de les més fragoses i encimbellades en el Migjorn valencià: Recordaré els nombrosos NLL com *Penyagolosa* (<AQUILOSA) 25 *Casaldàliga, Cingle de Golany, AQUILANEU* etc. Essent d'herència mossàrab, l'evol. fonètica, en *aquil-* (com al *Rept.* (472) i doc. de 1327); i després ja es pot esperar *-g-* i si *-LAE* donà *-le* mossàrab es pendrà 30 això per la *-ġ* típica de la pron. morisca, i es normalitzaria tot seguit. Fem lleu escrúpol: aquest genitiu, en *-AE*, perquè els genitius de la declinació són pràcticament inaudits en les restes toponímiques (n'hi ha en *-i* i en *-Is*, però sembla que en els mots en *-A* és on la declinació s'extingí tot seguit; i un poc també 35 l'ús genèric). Si es tractés de *-AQUILARIS* desapareixeria l'escrúpol: i així ho tenim en molts NLL: *Montigalar* pron. *-là*, metàt. de *Mont-aguilar. Puig-aguilar* etc. es compten per dotzenes i hi ha precisament *Penaguilā(r)* a l'alt Pall. (te. *Llessui* XXXVI, 19.6). Imaginaríem que havent-se mantingut llarg temps la doble 40 *A - A*, resultà una *ā* llarga, que en fonètica catalana atrau l'accent (el cas de *deesset > dèssset* etc), d'on *Penāguilā(r)* amb la *-r* final àtona emmudida fins en valencià (*corre, caracte* etc.): fins es podria al·legar 45 que en la forma antiga *Beniāguila*, tenim un testimoni indirecte de la persistència de *a - a*, canviades en *ea* pels moriscos, i després *-ea > -ia*. Explicació, val a dir, força rebuscada; i l'altra al capdavant és bona, tenint en compte l'excepcional situació d'importància (fins estratègica i geogràfica) de *Penāguila*: és versemblant que el genitiu en *-AE* mantingués una forma romana de llenguatge més conservador este-reotipada. Sembla que hi hagué un cas aplicat a l'alta Ribagorça: *Penaia*, nom d'un enorme penyal en 50 el te. de Serradui (XIX, 46.4) i només cal suposar que

la *-i* del vulgar *Penaila* s'hi perdé per algun accident de contaminació d'orònims com *Picaio, Tocaio* (*ETC* II, 154-156), cast: *Galayos*.

¹ Nom que ens intriga molt perquè no en sabem res més i no té aspecte àrab. Potser relacionat amb *Finestrat*, entre altres raons perquè recordem que tant *Finestrat* com *Penāguila* foren fortesales d'Alazrak. Com que hi ha 2 NLL *Les Finestres* a Benigembla i a Parcent (o sigui a mig camí entre *Finestrat* i *Penāguila* i *La Finestra de L'Assafor*: *On.Cat.* IV, 222b12, n. 2) noms d'unes talaies, potser podem suposar que l'ús local formà probablement un plural **fināstrîn* (o dual **finesterāin*) concret en *festrîn(a)* o amb metàtesi *Frastina*. Plural masculí responent al plural àr. fem. que ha donat *Finestrat*. Molt menys versemblant (geogràficament i en tots sentits) que es relacioni amb *Palestrins* (supra).— ² Però prenguem amb gran escepticisme el supòsit que a base d'això s'ha fet (i recullen SSiv. i *El Arch.* VII, 510) que hi hagués allí una població ibèrica de nom *Gili*. Majorment incrèduls per la vaga semblança de la síl·laba *-gil-*: no valen res identifications de «sonsonet» an-etimològic. És evident que el nom de *Penāguila* no pot tenir res a veure amb això, ni si fos forma ben documentada.

PENARDELL

A l'Alt Empordà. N'hi ha dades bastant coincidents en Alsius, *Nom.* 185-6 (escrit *Panardell*), Botet (*BABL* IV), i l'índex de Rubió i Lois (a *Cat.Car.*), segons el qual avui és *Mas Panardell*, mun. de Pau; i el mapa Coello, que posa *Panardella* a la ribera occid. de l'estany de Castelló, junt amb *Vilaiüt. El Llibre Verd* a. 1362 (Alsius) en parla com d'un petit monestir i «territorium» «infra parroquiam de Pavo», i explica que de la percepció del delme de St. Joan Sescloses s'exceptua «quod monasterium Stae. Mariae de *Padardello* percipit decimam in quadam insula q. est infra stagnum Castillionis» «et dictum mon. --- tenet dicta insula et sunt tres sane terre»; amb més detalls sobre la illeta i sobre el dit monestir.

MENCIONS ANT. 982. *Petratellum* in comitatu *Petratense* (*Cat. Car.*, 243, 2). Potser és la mateixa menció que el doc. que Villanueva data de 882: relatiu a Roses: en valle *Rodas*, stagnum sanguinariu, villa *Palatio* ('Palau-saverdera', damunt Pau i Roses); Turrícilla, Villa Acuti, *Petratello*, et stagneolo, cum stagni[s] piscationibus» (*Vi. Lit.* XIV, 239), i ell mateix en un altre doc. llegí que un vinyet estava situat «versus viam que tendit ad *Pederdellum* et stagneolum» (XIV, p. 239); 1229. «Espolla, Vilartolin --- Cabanes, *Pedardello* --- pel vescomtat de Rocafortí» (ço que Botet redueix a «*Penardell*» (*BABL* IV,